

การทำงานกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา

นางสาวธัญญา พันชนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดมหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2556

ISBN 974-582-571-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019512 117887990

WOMEN'S WORK AND DURATION OF BREASTFEEDING

Miss. Nuntiya Panchana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

1993

ISBN 974-582-571-9

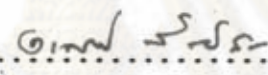
หัวข้อวิทยานิพนธ์   การทำงานกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา
โดย   นางสาวนันทิยา พันชนะ
ภาควิชา   สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา   รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติ

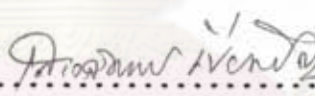

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

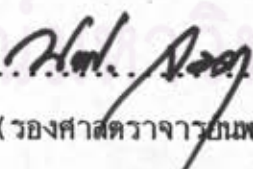

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วิชรวัชย)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.งามทิศ สัตย์สงวน)

..... ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์จงวัธนา)

นันทิยา พันชนะ : การทำงานกับระยะเวลาการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดา (WOMEN'S WORK AND DURATION OF BREASTFEEDING) อ. ที่ปรึกษา : รศ. เล่าวลักษณ์ เปี่ยมปิติ, 109 หน้า. ISBN 974-582-571-9

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา และความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของสตรีกับระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา โดยศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะงานของสตรี อาชีพของสตรี และสถานภาพการทำงานของสตรี ในการศึกษาได้ใช้ข้อมูลจากโครงการสำรวจประชากรและการอนามัยในประเทศไทย พ.ศ. 2530 หน่วยตัวอย่างที่ศึกษาคือสตรีที่เคยสมรสอายุ 15-49 ปี มีบุตรคนสุดท้ายอายุไม่เกิน 60 เดือน และในวันที่สัมภาษณ์ไม่ได้ให้นมบุตร รวมจำนวนตัวอย่าง 1,799 ราย

ผลการวิจัยพบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาเท่ากับ 12.70 เดือน ลดลงจากการศึกษาในประเทศไทยเมื่อ พ.ศ. 2527 ซึ่งระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรเท่ากับ 17.6 เดือน

ในการศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะงานของสตรีพบว่า สตรีที่ทำงานนอกภาคเกษตรกรรมเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาระยะสั้นเพียง 8.88 เดือน ในขณะที่สตรีที่ทำงานในภาคเกษตรกรรม มีระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดานานถึง 15.27 เดือน ส่วนสตรีที่ไม่ได้ประกอบอาชีพมีระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาเท่ากับ 13.50 เดือน

เมื่อพิจารณาตัวแปรเกี่ยวกับอาชีพของสตรีพบว่า สตรีที่ตกเป็นตัวอย่างที่ประกอบอาชีพวิชาชีพหรือเสมียน มีระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาล้านที่สั้นที่สุดเพียง 3.60 เดือน สตรีที่ประกอบอาชีพค้าขายและบริการ มีระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา 9.49 เดือน ในขณะที่สตรีที่ประกอบอาชีพช่างหรืออยู่ในขอบวงการผลิต มีระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดานานถึง 12.01 เดือน

ในการพิจารณาตัวแปรสถานภาพการทำงานของสตรีพบว่า สตรีที่มีสถานภาพการทำงานลูกจ้างรัฐบาลหรือเอกชน มีระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา 9.06 เดือน ในขณะที่สตรีที่มีสถานภาพการทำงานนายจ้างหรือเจ้าของกิจการ มีระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดานานกว่าคือเท่ากับ 13.96 เดือน

เมื่อนำตัวแปร อายุของสตรี อาชีพของสามี ระดับการศึกษาของสามี ภาคที่อยู่อาศัย สถานภาพทรัพย์สินของครัวเรือน และสถานที่คลอดบุตรคนสุดท้าย มาพิจารณาในฐานะตัวแปรควบคุมพบว่า ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของสตรีกับระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา ยังคงมีทิศทางคงเดิม

ภาควิชา ..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา ..... ประชากร
ปีการศึกษา 2536

ลายมือชื่อผู้ผลิต ..... นันทิยา พันชนะ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... ศาสตราจารย์ ดร. เล่าวลักษณ์ เปี่ยมปิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C330245: MAJOR DEMOGRAPHY

KEY WORD: WOMEN/WORK/BREASTFEEDING

NUNTIYA PANCHANA : WOMEN'WORK AND DURATION OF BREASTFEEDING. THESIS
ADVISOR : ASSOC. SAUVALUCK PIA'PITI, 109 pp. ISBN 974-582-571-9

The purpose of this study was to find the duration of breastfeeding among Thai women and to examine the relationship between women's work and duration of breastfeeding. The data for this study covered 1799 ever-married women, 15 to 49 years of age whose youngest children were not older than 5 years of age, and the mothers had stopped breastfeeding. The selected variables were drawn from master tape of a national survey project "Thailand Demography and Health Survey Program" conducted in 1987.

It was found that mean months duration of breastfeeding among women in the study was 12.70 months, indicating the decline in duration of breastfeeding of 17.6 months as found in 1984.

This study divided work category into three groups, i.e. agricultural, non-agricultural and unemployed. The duration of breastfeeding among women who worked in agricultural areas was as high as 15.27 months, in contrast to only 8.58 months for those who worked in manufacturing services. Unemployed women had relatively high mean months of breastfeeding of 13.50 months.

Taking the occupation of women into account it was found that duration of breastfeeding among women in professional and clerical were as short as 3.6 months while sale and services women had the average of 9.49 months for breastfeeding their children. The longest period of 12.01 months was attained by women in labour and production.

Classified by work status, it was found that employer or own account workers had a long period of breastfeeding, the duration of breastfeeding among these group were 13.96 months. Employee in both government and private sectors had mean months duration of breastfeeding only 9.06 months.

The control variables namely, age of women, husband occupation, level of education of husband, region of residence, household economically status, and place of giving birth to the last child, was brought into consideration. The results showed slight difference in mean months duration of breastfeeding but the relationship between women' work and duration of breastfeeding remain in the same direction.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา.....ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา..... 2536

ลายมือชื่อนิสิต..... โฉมเกียรีย์ วิจิตรวงศ์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ไพรัช ติโกตกุล เพ็ญมณี

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลือของคณาจารย์หลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ เบี่ยมปิติ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำดูแลเอาใจใส่อย่างดียิ่ง นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.งามพิศ สัตย์สงวน ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน รองศาสตราจารย์นพวรรณ จงวัฒนา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้กรุณาให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพร วีระสวัสดิ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ภัทสร ธิมานนท์ รองศาสตราจารย์ ดร. นภาพร ชัยวรวรรณ และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้คำแนะนําชี้แนะแนวทางการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

การวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ใช้ข้อมูลของโครงการสำรวจประชากรและการอนามัยแห่งประเทศไทย (TDHS) พ.ศ. 2530 ซึ่งผู้เขียนขอขอบพระคุณหน่วยงานดังกล่าวมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา-มารดา และพี่ๆ ของผู้เขียน ที่เป็นแรงบันดาลใจในการเข้ารับการศึกษานี้ สถาบันแห่งนี้ ตลอดจนเจ้าหน้าที่การสนับสนุนในด้านการเงินด้วยดีเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

และขอขอบคุณ คุณปราณี แหวนทองคำ คุณสากรล เขียวสกุล และเจ้าหน้าที่ของสถาบันประชากรศาสตร์ทุกท่าน รวมทั้งเพื่อนา พี่ๆ ร่วมคณะทุกคน ที่มีความเอื้อเฟื้อและให้การช่วยเหลือมาโดยตลอด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ช.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของสตรี.....	4
ความสำคัญของการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา.....	6
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกับการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา.....	9
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	19
ขอบเขตการศึกษา.....	19
กรอบการศึกษา.....	20
สมมติฐานการศึกษา.....	21
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	22
2 ระเบียบวิธีวิจัย.....	23
แหล่งข้อมูลและการอบตัวอย่าง.....	23
ลักษณะของแบบสอบถาม.....	23
ข้อจำกัดของการศึกษา.....	24
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	24
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	25
วิธีวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล.....	30
ลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	31

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 ผลการวิเคราะห์ระยะเวลาเฉลี่ยในการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดากับการทำงาน ของสตรี.....	41
ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา.....	41
การทำงานของสตรีกับระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา.....	41
ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของสตรีกับระยะเวลาการเลี้ยงดูบุตรด้วย นมมารดา.....	43
4 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	76
ภาคผนวก.....	89
ภาคผนวก ก. รายละเอียดการเลือกตัวอย่างระดับประเทศ.....	90
ภาคผนวก ข. วิธีคำนวณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	98
ประวัติผู้เขียน.....	99

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เกณฑ์การให้คะแนนเครื่องใช้ในครัวเรือน.....	28
2	ชนิดของเครื่องใช้ในครัวเรือน ราคาโดยประมาณในช่วงปี พ.ศ.2530 และ คะแนนที่กำหนดให้.....	29
3	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลา การเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา.....	32
4	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมือง จำแนก ตามลักษณะงานของสตรี.....	33
5	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตชนบทและเมือง จำแนกตามอาชีพของสตรี.....	34
6	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมือง จำแนกตามสถานภาพการทำงานของสตรี.....	35
7	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมือง จำแนกตามอายุปัจจุบันของสตรี.....	36
8	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมือง จำแนกตามอาชีพของสามี.....	37
9	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมือง จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี.....	38
10	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมือง จำแนกตามระดับการศึกษาของสามี.....	38
11	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมือง จำแนกตามสถานภาพทางทรัพย์สินของครัวเรือน.....	39
12	การกระจายอัตราร้อยละของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างในเขตชนบทและเขตเมือง จำแนกตามสถานที่คลอดบุตรคนสุดท้าย.....	40
13	ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา จำแนกตามการทำงานของ สตรี.....	43

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา จำแนกตามการทำงานของสตรี และอายุปัจจุบันของสตรี.....	47
15	ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา จำแนกตามการทำงานของสตรี และระดับการศึกษาของสามี.....	50
16	ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา จำแนกตามการทำงานของสตรี และภาค.....	54
17	ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา จำแนกตามการทำงานของสตรี และเขตที่อยู่อาศัย.....	58
18	ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา จำแนกตามการทำงานของสตรี และอาชีพของสามี.....	62
19	ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา จำแนกตามการทำงานของสตรี และสถานภาพทางทรัพย์สินของครัวเรือน.....	66
20	ระยะเวลาเฉลี่ยการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา จำแนกตามการทำงานของสตรี และสถานที่คลอดบุตรคนสุดท้าย.....	70

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย